

Särna gammelgård, Hedens Buskgård

Om Buskgården i Heden, som numera utgör Särna gammelgård, berättar Busk Jonas Jönsson, den äldsta kvarlevande från gården, för denna tidning:

Den första, som började bygga på Buskgårdens tomt i Heden, bar namnet Per Jonsson, och han har sina initialer och året 1769 inristade i stockväggen ovanför dörren på kornladans insida. Där har också sonen Jo Persson ristat sitt namn med året 1825. Gårdsbygget började på 1760-talet, och man kan särskilt på ladan se att den blivit uppförd på platsen och stått där i alla tider tills den flyttades till Särnaby. Om ladan någon gång flyttats till gården, skulle den vara nedmärkt, men så är icke fallet. Först byggdes nog storstugan, och så småningom de andra husen under senare generationer. Matboden intill kornladan bär året 1790 med namnen JJS och EJS samt Buskgårdens bomärke, vilket liknar ett stort F. Där finns också namnen JP och KPD 1825, vilket betyder Jo Persson, den förste bebyggarens son, och hans hustru Kersta Persdotter. Matboden var ursprungligen ett härbre, som flyttats till gården från Sörgården i Heden och byggts upp igen vid gårdens andra härbre för att senare flyttas intill gården och ombyggas till en bod. Några andra gamla årtal kan man inte finna i gården. Antagligen har det funnits flera, men de har efter vanligheten varit ristade ovanför dörrarna, och när dörrarna i senare tider gjorts högre, ha de försvunnit. Man kan lämpligen göra en jämförande titt på dörrarna. Den mindre dörren till stallet var första dörren till storstugan, och även i den mindre stugan var först en mycket liten dörr med trevlig gammeldags målning.

Fem generationer av samma släkt ha bott i Buskgården, ända tills denna övergavs den 16 aug, 1936, då gården blev öde och några år fick stå, tills den köptes av Särna fornminnesförening och i okt. 1943 flyttades till Särnaby.

Vi sentida ättlingar av Busksläkten ha all anledning att vara glada och tacksamma över att vår gamla släktgård nu bevaras till eftervärlden som Särna gammelgård och får stå som en minnesvård för kommande generationer. Gården har i alla tider varit ett kärt rastställe för vägfarande. Särskilt var detta fallet under den stora forkörningens tid, då på vintrarna en jämn ström av Öster- och Västerdalningar samt norrmän före landsvägens tillkomst körde foror mellan Röros i Norge och gränsbygderna i Dalarna. I Buskgården övernattade då alla, som där kunde få plats, och alla välkomnades av gårdens folk och kände sig hemma. För att få rum för så många hästar som möjligt uppfördes ett större färdstall på den plats, där boden nu står. En del norrmän körde med oxar, och dessa sattes in i ladugården. Många färdehistorier och lustiga berättelser väckte munterhet i gubbarnas lag. Många gånger hände det under kalla vintrar att vargar hemsökte byn och att de stodo med framtassarna på fönsterbrädet till stugorna och tittade med gapande käftar in på folket och på tjärvedsbrasan i den öppna spisen. Man hade ju den tiden inga gardiner. Sådana kvällar vågade ingen gå ut utan stickbloss, men för ljuset från sådana flydde vargarna. Fyra släktled från Buskgården ha nu gått ur tiden efter ett redbart och välförrättat livsvärv. De två äldsta generationerna vila i gamla kyrkogården i Särna, medan de andra fått sin vilostad på nya kyrkogården. Deras bröd var oftast torftigt, men de voro hederliga och ärliga i sin fattigdom, sin strävan och sina umbäranden. Vi må vörda minnet av...

DE GAMLE

Välsignelse över de gamle,
som röjt den bygd, där vi bygga,
Vid älvens mäktiga fåra,
i skydd av åsarnas mur!
Där vi gå banade vägar
och leva lugna och trygga,
de stredo mot brist och armod
och skogarnas vilda djur.

De voro föregångskämpar
och stormän av flitens adel,
fast jorden gömt dem, och hävden
ej lyft deras namn i glans.
På sviktande kavelbroar
med gungande klövjesadel
gick färden, när bygden sakta
men säkert ur obygd vanns.

De timrade gråa gårdar
och byar vid älvens stränder,
de byggde bastu och smedja
och kvarnar vid fall och fors.
De bröto steniga vretar
med starka viljor och händer
och gladdes, när kornet växte,
där förr växte ljung och pors.

Ur seklers mörker och vila
de hämtade myrens malmer,
och järnet de smidde till vapen
och redskap vid eget städ.
De böjde knä i sin kyrka
och lyfte i höga psalmer
sitt tack för fred och för frihet
och höstarnas gyllne säd.

De ägde ej boklig lärdom
till följe på levnadsfärden,
men urgamla märken de kände
och örters läkedomssaft.
Med tryggt och förnöjsamt sinne
de fyllde sitt kall i världen
och lärde i allt att lita
på Gud och på egen kraft.

Välsignelse över de gamle!
i minnenas högtidsstunder
vi bära tacksamt i ljuset
det hängångnas gärning fram!
Det är dock tryggt att få bygga
på urgråa gårdars grunder
och tryggt att växa som grenar
på urgammal, kärnfrisk stam!

Busk Jonas Jönsson
Mora Tidning onsdag den 14 augusti 1946.